

проанализированы возможности обеспечения перспективного развития педагогической компетентности будущих специалистов.

Ключевые слова: инженер-педагог, педагогическая компетентность, профессиональная подготовка.

Serdyukova O. Ya. Directions of development of pedagogical competence of graduates of engineering professions

The article is devoted to solving of actual problems of development of pedagogical competence of graduate of engineering professions. Identified pedagogical and organizational direction of pedagogical competence of engineering teachers, during the training in magistracy, analyzed the possibilities of providing of long-term development of pedagogical competence of future professionals.

Key words: engineering teacher, pedagogical competence, professional training.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2012 р.

Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК 37.013.42

О. Д. Царьов

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Від сумлінного виконання працівниками правоохоронних органів своїх функціональних обов'язків залежить не тільки спокій у державі, робота її основних законодавчих та виконавчих інститутів, але й почуття безпеки та впевненості в завтрашньому дні кожного громадянина цієї держави. Правоохоронну діяльність реалізує людина, яка характеризується особистісними якостями та властивостями, наявністю професійних знань, умінь та навичок. Працівник правоохоронних органів – це, насамперед, суб'єкт діяльності, її виконавець та творець [2]. Виходячи з цього, соціально-педагогічний аналіз професійного самовизначення діяльності працівників правоохоронних органів виступає актуальним напрямком наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою вивчення проблеми професійного самовизначення є роботи Б. Ананьєва, А. Леонтьєва, С. Рубінштейна.

У зарубіжній літературі процес професійного самовизначення особистості представлений як оптимальна відповідність індивідуальних

якостей особистості до однієї певної професії, де в основі лежить свідомий і раціональний пошук максимальної відповідності системі «людина-професія» (Ф. Парсон); з точки зору теорії рішень, як системи орієнтувань в різних професійних альтернативах та прийнятті рішення з проблеми вибору професії (Х. Томз, Г. Рис); з позиції варіантів професійного шляху при зіткненні власних уподобань індивіда з професійними альтернативами, що приводять до створення картини перспектив професійного розвитку та «образу – Я» (Д. Тідельман, О. Хара). Головним у професійному розвитку людини багато авторів визначають розвиток Я-концепції як процес формування самосвідомості, саморозуміння, самовідношення (Д. Тідельман, О. Хара).

У вітчизняній літературі проблема професійного самовизначення розглядається: в процесі соціалізації (І. Кон, А. Мудрик, В. Шубкін); у становленні та розширенні професійних намірів (С. Ігонікова, В. Лісовський); у професійній спрямованості особистості (М. Захаров, Н. Чистяков); у процесі становлення професійної самосвідомості (Є. Клімов); у професійному виборі і професійному розвитку особистості (Т. Власова, І. Сазонов); в особливостях саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації особистості в обраній професії (Н. Гейжан); з позиції динамічності (постійно змінюваного) і по-новому мотивованого, завжди активного процесу самовизначення (Н. Касаткіна, Є. Руднева); як усвідомлене позитивне ставлення особистості до сфери професійної діяльності (І. Загорець); як професійна спрямованість, що включає інтереси, схильності, здібності, мотиви, знання, вміння та можливості (С. Чистякова).

Мета статті – теоретично обґрунтувати проблеми професійного самовизначення майбутніх правоохоронців і висвітлити авторське бачення проблеми становлення професійної адаптації майбутніх правоохоронців у ВНЗ МВС України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійне самовизначення починається з вибору професії або «в більш широкому значенні – вибору стилю життя» [3, с. 20], що в поєднанні з професійним навчанням, спеціалізацією, визначенням шляхів підвищення кваліфікації є шляхом до професійної самореалізації особистості, яка, на думку В. Монастирського, досягається завдяки узгодженості внутрішньоособистісних та соціально-професійних норм і трактується як професійне самовизначення – процес формування в майбутніх правоохоронців позитивного, зацікавленого, творчого ставлення до професійної діяльності правоохоронця [5, с. 18].

Професійне самовизначення – це активне визначення своєї позиції майбутнім правоохоронцем відносно професійних цінностей, обов'язків, потреб, побудоване на основних особистісних значеннях і орієнтоване на свої здібності, прагнення, можливості й проектування власної професійної самореалізації.

Період навчання у вищому навчальному закладі МВС України варто розглядати як найважливіший етап професійного самовизначення майбутнього правоохоронця. Професійне самовизначення – це процес формування ставлення особистості до себе як суб'єкту майбутньої професійної діяльності, що в перспективі допоможе їй адаптуватися до життя у швидко мінливих соціально-економічних умовах. Багато дослідників до характеристик професійного самовизначення відносять низку важливих показників: усвідомленість процесу та результату вибору, суперечливість зовнішніх і внутрішніх факторів, широту, ступінь структурності і стійкості, мотиви професійного вибору, професійно-ціннісні орієнтації, наявність індивідуального життєвого плану.

З аналітичних довідок МВС України відомо, що сьогодні одним з найважливіших питань підготовки майбутніх правоохоронців є проблема їх адаптації до специфічних умов навчання, особливо на першому курсі. Відрахування курсантів у перший рік навчання (за порушення нормативно-правових вимог, академічні заборгованості) свідчить, на нашу думку, про відсутність стійкої мотивації, дійсного інтересу до обраної професії, незрілість поглядів, недостатнє уявлення про професію під час вибору, можливо деструкційну уяву про її зміст. В ієрархії мотивів першокурсників, що звільняються не просліджується мотивація до навчання, засвоєння професії не займає ведучого, домінуючого місця [1; 2]. Безумовно, перш за все, причини цього полягають у специфічності навчання у вищих навчальних закладах МВС України.

Відомо, що процес становлення спеціаліста залежить не тільки від досвіду, знань та умінь людини, а ще й від того, що вона хоче та повинна робити. Професія правоохоронця висуває певні вимоги до людини, її здібностей, якостей, психофізіологічних особливостей:

~по-перше, професія правоохоронця має багато екстремальних, стресогенних чинників та травмуючих факторів;

~по-друге, діяльність правоохоронця пов'язана з комунікативною компетенцією, працівник повинен мати певні вміння для ефективного спілкування з громадянами, викликати до себе повагу та позитивне ставлення, оскільки він уособлює собою державу, від якої громадяни очікують захисту;

~по-третє, майбутній правоохоронець повинен мати високий рівень мотиваційної готовності до служби, орієнтуватися на обрану спеціальність, усвідомлювати свій вибір, не за ради благ, а бути гордим за свою професію;

~по-четверте, негативні явища, з якими стикається правоохоронець у період проходження служби призводять до таких наслідків, як професійна деформація особистості, психологічне вигоряння та взагалі розчарування в професії [4, с. 216 – 224].

Ефективність професійної адаптації майбутніх правоохоронців, професійне самовизначення, нарівні з кількісною характеристикою мотивації,

обумовлені якісною (змістовною) характеристикою, за принципом зовнішньої та внутрішньої мотивації. Наприклад, якщо для майбутнього правоохоронця його діяльність в органах внутрішніх справ значуща сама по собі, то він отримуватиме від неї задоволення, прагнучиме професійно самореалізуватися саме в ній, то тут присутня внутрішня мотивація. Якщо ж професійна діяльність спонукає мотивами заробітку, престижу, то мова йде про зовнішню мотивацію. Тому саме наявність сильної внутрішньої мотивації в майбутніх правоохоронців у найбільшій мірі зумовлює ефективність його професійної адаптації та його професійної діяльності в цілому.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, узагальнюючи проведений теоретичний аналіз з проблеми професійного становлення майбутнього правоохоронця, можна виділити основні моменти цього процесу:

1. Професійне самовизначення – це вибіркове ставлення майбутнього правоохоронця до професії в цілому і до конкретного обраного напрямку професії (опер, слідчий).

2. Ядром професійного самовизначення майбутнього правоохоронця є усвідомлений вибір професії з урахуванням своїх особливостей і можливостей, а також вимог професійної діяльності.

3. Професійне самовизначення майбутнього правоохоронця здійснюється протягом усього професійного життя: людина постійно аналізує, переосмислює своє професійне буття і самостверджується.

4. Актуалізація професійного самовизначення майбутнього правоохоронця ініціюється різними подіями: закінчення загальноосвітньої школи, професійного навчального закладу, зміна місця проживання та ін.

5. Професійне самовизначення є важливою характеристикою соціально-психологічної зрілості майбутнього правоохоронця, його потреб в самореалізації.

У подальших розвідках плануємо визначити формування стійкої мотивації навчальної діяльності та усвідомлення обраної професії правоохоронця.

Список використаної літератури

- 1. Ануфрієв М. І.** Вищий заклад освіти МВС України / М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, О. Н. Ярмиш. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1999. – 369 с.;
- 2. Бандурка О. М.** Партнерські взаємовідносини між населенням та міліцією : підручник / О. М. Бандурка, В. О. Соколов, В. І. Московець. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 352 с.;
- 3. Гончаренко Т.** Професійна діагностика / упоряд. Т. Гончаренко. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 120 с.
- 4. Кобернік О. Г.** Мотиваційна готовність працівника ОВС до виконання професійної діяльності / О. Г. Кобернік // Матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. – Донецьк : ДЮІ МВС при ДонНУ, 2005. – С. 216 – 224.
- 5. Монастирський В. М.** Організація процесу професійного

самовдосконалення курсантів вищих навчальних закладів МВС України : наук.-метод. рек. / В. М. Монастирський. – Донецьк : Донец. юрид. ін-т МВС при Дон НУ, 2005. – 80 с.

Царьов О. Д. Професійне самовизначення майбутніх правоохоронців у ВНЗ МВС України

У статті теоретично обґрунтовано проблеми професійного самовизначення майбутніх правоохоронців і висвітлено авторське бачення проблеми становлення професійної адаптації майбутніх правоохоронців у ВНЗ МВС України.

Ключові слова: адаптація, мотивація, самовизначення.

Царёв А. Д. Профессиональное самоопределение будущих правоохранителей в вузах МВД Украины

В статье теоретически обоснованы проблемы профессионального самоопределения будущих правоохранителей и освещено авторское видение проблемы становления профессиональной адаптации будущих правоохранителей в вузах МВД Украины.

Ключевые слова: адаптация, мотивация, самоопределение.

Tsaryov O. D. Professional Identity of the Prospective Law Enforcement Officers in Higher Educational Institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

The paper theoretically grounded problems of professional self-determination of future law enforcement and deals with copyright vision of becoming a professional adaptation of future officers in the universities of MIA of Ukraine.

Key words: adaptation, motivation, self-determination.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2012 р.

Прийнято до друку 31.08.2012 р.